

Vilka lagrum styr?

Tydlighet i juridiken ger...

- Rättssäkerhet
- Förutsägbarhet
- Likabehandling

Lov om pasient- og brukerrettigheter (Norge)

Rettskilder

§ Lover

Storingsvedtak

Centrale forskrifter

Lokale forskrifter

Norsk Lovtidend

Dommer

Statens personalhåndbok

Traktater ↗

Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

Helsehjelp etter første og annet ledd kan ikke gis dersom pasienten motsetter seg dette, med mindre annet følger av særlige

8)

§ 4-6 a. *Bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi*

Helse- og omsorgstjenesten kan treffe vedtak om bruk av tekniske innretninger for varsling og lokalisering som ledd i helse- og omsorgstjenester til pasient eller bruker over 18 år som ikke har samtykkekompetanse. Bruk av medisinsk teknisk utstyr for varsling reguleres av § 4-6. Reglene i § 4-1 til § 4-3 gjelder tilsvarende for vurdering av samtykkekompetansen til bruker.

Tiltaket må være nødvendig for å hindre eller begrense risiko for skade på pasienten eller brukeren og skal være i pasientens eller brukerens interesse. Det skal blant annet legges vekt på om tiltaket står i rimelig forhold til den aktuelle risikoen, om tiltaket fremstår som det minst inngripende alternativet, og om det er sannsynlig at pasienten eller brukeren ville ha gitt tillatelse til tiltaket. Der det er mulig, skal det innhentes informasjon fra pasientens eller brukerens nærmeste pårørende om hva pasienten eller brukeren ville ha ønsket.

Denne bestemmelsen kommer ikke til anvendelse dersom pasienten eller brukeren motsetter seg tiltaket.

0 Tilføyd ved lov 14 juni 2013 nr. 36 (ikr. 1 sep 2013 iflg. res. 14 juni 2013 nr. 637).

Författningar Valfärdsteknik

Regeringsformen, 2 kap. 6 § 2 st.

”Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot **betydande intrång** i den personliga integriteten, om det sker *utan samtycke* och innebär *övervakning eller kartläggning* av den enskildes personliga förhållanden.”

- Förbudet gäller bara myndigheter – inte privata aktörer
- Får begränsas genom lag
- Skyddet är tillämpligt även på annan form av övervakning som vidtas utan att informationen dokumenteras med hjälp av teknisk utrustning
- **Samtycket ska vara uttryckligt**

Förbudet i 2:6 RF inte alltid ”betydande intrång”

En teknisk lösning ska *inte* ses som ett ”betydande intrång” i den personliga integriteten om ändamålet med och resultatet av användandet av den tekniska lösningen **medför ett mervärde i tillvaron för den enskilde**, som till exempel

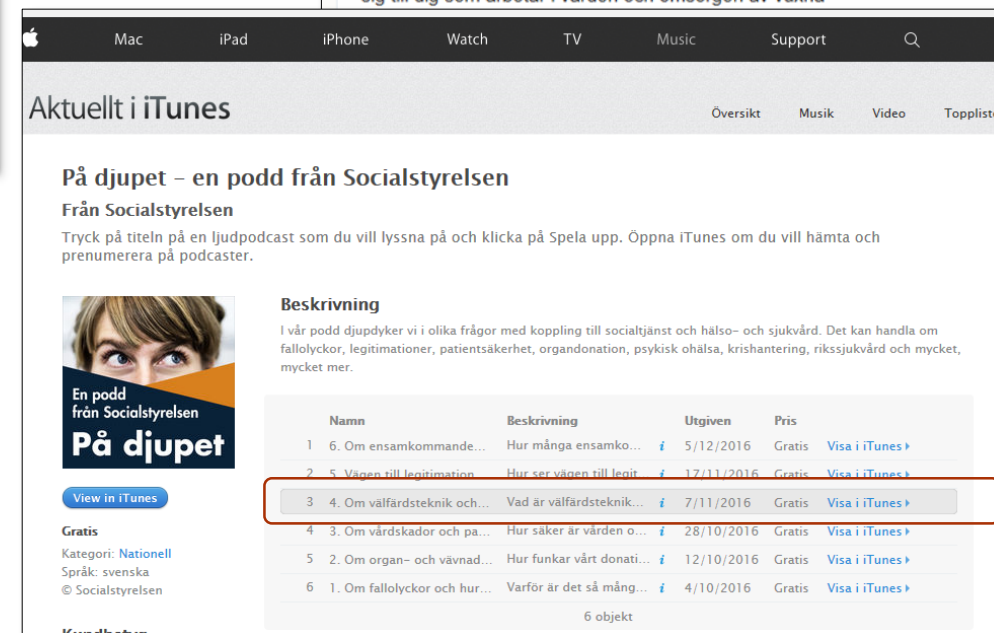
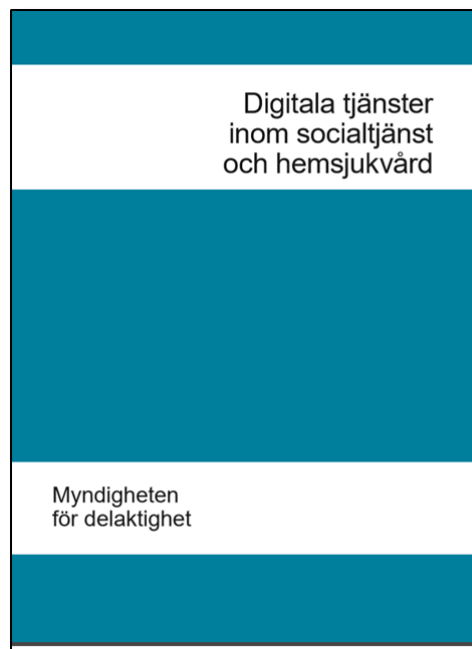
- att den enskildes privatliv och självbestämmande stärks
- att individanpassningen förbättras eller
- att tryggheten ökar.

Ska vara väl utrett och dokumenterat!

Författningar Valfärdsteknik

- HSL (3:1, 5:1), Patientlagen (4 och 5 kap.), SoL (1:1, 3:3, 3:5, 5:4)
- Patientdatalagen
- Lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten + förordning
- GDPR
- Kamerabevakningslagen
- Socialstyrelsens föreskrifter om personuppgiftsbehandling/dokumentation inom hälso- och sjukvården (HSLF-FS 2016:40) resp. SOSFS 2014:5

Vägledning Valfärdsteknik

Samtycke

Samtycke krävs för alla former av välfärdsteknik inom socialtjänsten

- Uttryckligt samtycke – viljeyttring verbalt eller skriftligt
- Konkludent samtycke – samtycke genom handling
- Presumerat samtycke – ett antagande om samtycke
- Hypotetiskt samtycke – inget samtycke finns, men skulle samtycka om hen gets tillfälle att ta ställning till frågan

Aktuellt för personer med demenssjukdom eller demensliknande symptom

Hypotetiskt samtycke kan godtas för flesta tekniska lösningar

Undantag: Låsning av dörren till brukarens lägenhet/rum eller ständig kameraanvändning kräver uttryckligt/konkludent samtycke p.g.a. så kraftfullt begränsning av rörelsefriheten/personliga integriteten

Hypotetiskt samtycke kan godtas endast om...

1. Att **alternativa åtgärder övervägts** men att den valda tekniska lösningen medför ett **mervärde** för den enskilde (ökad rörelsefrihet, ostörd nattsömn etc.)
2. Att verksamheten har lämnat **individuellt anpassad information** om den tekniska lösningen till den enskilde
3. Att reella försök gjorts av verksamheten att **utröna den enskildes inställning till den tekniska lösningen**, vilket inkluderar att denne gett lämpligt stöd och hjälpmedel för att uttrycka sin vilja
4. Att den enskilde **inte på något sätt visar eller uttrycker missnöje med eller motstånd** mot den tekniska lösningen

DOKUMENTERA!

Samtycke inom hälso- och sjukvården

- Uttryckligt samtycke – viljeyttring verbalt eller skriftligt
 - Konkludent samtycke – samtycke genom handling
- } Patientlagen

Medvetslösa, icke beslutsförmögna – akut omhändertagande

- INGET SAMTYCKE!! 4 kap. 4 § patientlagen:
”Patienten ska få den hälso- och sjukvård som behövs för att avvärja fara som akut och allvarligt hotar patientens liv eller hälsa, även om hans eller hennes vilja på grund av **medvetlöshet** eller av någon **annan orsak** inte kan utredas.”

Medvetslösa, icke beslutsförmögna – icke akut omhändertagande

- Presumerat samtycke
- Hypotetiskt samtycke
- ...i avvaktan på en tydligare reglering (se *Utredningen Stöd och hjälp till vuxna vid ställningstaganden till vård, omsorg och forskning*, SOU 2015:80 och regeringens prop. 2016/17:30 om lag om framtidsfullmakter)

Informationshantering

Dokumentation

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården
 - Samtycke ska dokumenteras i patientjournalen, även återkallat samtycke
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS
 - Dokumentera skriftliga beslut i handläggning av ärende + motivering
- GDPR – krav på personuppgiftsansvarig att kunna ”visa” efterlevnad, t.ex.
 - krav på registerförteckning
 - krav på konsekvensbedömning i vissa fall
 - övrig dokumentation som ”visar” att man gjort sin ”hemläxa”, t.ex. laglighetsprövning

Molntjänster, larmtjänster

- Oklart rättsläge för molntjänster som hanterar känsliga personuppgifter
- Sekretessbelagda uppgifter hos myndighet har inte samma juridiska skydd hos en leverantör – leverantören har ingen straffsanktionerad tystnadsplikt
- Digitaliseringsrättsutredningen (SOU 2018:25) har föreslagit en lagstadgad tystnadsplikt för leverantörer av molntjänster etc.
- Sekretessreglerna handlar om kontroll för att skydda – därför kan det vara olämpligt att anlita leverantörer utanför Sverige – sämre kontroll
- Om kommunen erbjuder IT-lösningar för en utförare som avser kärnverksamheten, t.ex. dokumentationssystem, är kommunen personuppgiftsbiträde åt utföraren som är personuppgiftsansvarig
- Glöm inte att teckna personuppgiftsbiträdesavtal – krav enligt art. 28 GDPR!

Tillsyn

Teknisk utrustning som förmedlar bilder

- **Ny kamerabevakningslag**
- Lagen tillämplig bara på plats "dit allmänheten har tillträde" – tillstånd länsstyrelse
- **Särskilda boenden är inte platser dit allmänheten har tillträde** (se DI beslut 2016-12-06, dnr 1545-2016) – kamerabevakningslagen inte tillämplig – dock krav på information, skyltar etc.
- Dock gäller:
 - Bostad/rum: Krav på samtycke enligt SoL/PL – om "betydande intrång" krävs uttryckligt/konkludent samtycke
 - Allmänna utrymmen: Inget samtycke behövs om syfte att förebygga olyckor för boende (berättigade skäl) – kommuner och privata utförares rättsliga grund, se nedan.
 - Krav på rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen ("arbetsuppgifter av allmänt intresse" + "rättslig förpliktelse", art. 6.1 GDPR, + "viktig allmänt intresse" + "social omsorg", art. 9.1, är fastställd i SoL/HSL)
 - Lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten/PDL – nödvändighetskrav men inget samtycke krävs
 - Beträffande personal och kameraanvändning – träffa kollektivavtal
- Tänk på att **minska ingrepp i den personliga integriteten för personal och boende** – kamera i allmänna utrymmen bara aktiverad på natten, rörelsestyrda etc.

Kommunikation

Förmedling av ljud, kommunikation

- Envägs- och tvåvägskommunikation, t.ex. chat – inte ”betydande intrång”
 - Alla typer av samtycke kan godtas, även hypotetiskt (SoL eller PL samtycke)
- Ljud i kombination med larm, sensor – inte ”betydande intrång”
 - Alla typer av samtycke kan godtas, även hypotetiskt (SoL eller PL samtycke)
 - Ständig avlyssning dock ”betydande intrång” – kräver uttryckligt/konkludent samtycke
- Tänk på alltid på kompensatoriska mekanismer, t.ex. Giraffen står mot väggen när den är inaktiv
- Stark autentisering vid inloggning, krypterad överföring över öppna nät